

Základní kapitál

Základní kapitál obchodní korporace je souhrn všech vkladů.

základní kapitál: tvořen peněžitými i nepeněžitými vklady společníků a je peněžním vyjádřením těchto vkladů. Povinně se tvoří u kapitálových společností a u komanditní společnosti se tvoří z povinných vkladů komanditistů. Výše základního kapitálu se zapisuje do obchodního rejstříku.

↓
Základní kapitál jako zajišťovací prvek – garanční funkce základního kapitálu: snaha poskytnout věřitelům jistotu splnění jejich pohledávek, i když společníci nejsou zákonnými ručiteli.

Základní kapitál jako zdroj – ekonomický význam základního kapitálu: V účetní rozvaze je součástí vlastního kapitálu a položkou pasiv, vyjadřuje zde rozsah financování společnosti z vlastních zdrojů. V aktivech proto údaj o základním kapitálu odpovídá různé struktura majetku, který je kryt základním kapitálem.

Příklad - založení s. r. o.

- Jája a Pája se rozhodli, že společně založí společnost Lebeda, s. r. o.
- Jája vnese do společnosti domek v hodnotě 300 000 Kč.
- Pája splatí hotovost ve výši 300 000 Kč.

Příklad - rozvaha s. r. o.

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 300 000 Kč	
AKTIVA CELKEM 600 000 Kč	PASIVA CELKEM 600 000 Kč

Příklad - úvěr od banky

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 800 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od banky 500 000 Kč
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Příklad - nákup stroje

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč Stroj 500 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 300 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od banky 500 000 Kč
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Příklad - nákup materiálu

AKTIVA	PASIVA
B.II. Dlouhodobý hmotný majetek Budova 300 000 Kč Stroj 500 000 Kč	A.I. Základní kapitál vklad Jáji 300 000 Kč vklad Páji 300 000 Kč
C.I. Zásoby Materiál 250 000 Kč	B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci Úvěr od banky 500 000 Kč
C.IV. Krátkodobý finanční majetek Hotovost 50 000 Kč	
AKTIVA CELKEM 1 100 000 Kč	PASIVA CELKEM 1 100 000 Kč

Významy pojmu základní kapitál v právní úpravě

Majetek společnosti vytvořený z vkladů společníků

Vlastní zdroj financování potřeb společnosti

Poměrná veličina užívaná pro stanovení velikosti podílu

Zásady platné pro základní kapitál kapitálových společností

Garanční funkce základního kapitálu

```
graph TD; A[Garanční funkce základního kapitálu] --> B[Princip vázanosti]; A --> C[Princip zachování základního kapitálu];
```

Princip vázanosti

Princip zachování základního kapitálu

Účastenská funkce základního kapitálu

Garanční funkce základního kapitálu

Vychází z principu omezeného ručení společníků kapitálových společností a potřeby ochránit věřitele. Výhoda omezeného ručení je kompenzována povinností tvorby garanční majetkové masy. Povinnost vytvořit garanční majetek stíhá společníky.

Princip vytvoření a vázanosti

- zabezpečení věřitelů majetkem společnosti
- nezávislost společnosti na skutečnostech, které by mohly nastat u jednotlivých společníků,
- vyloučení požadavků společníků na vrácení vkladů
(brání rozdělení základního kapitálu mezi společníky za trvání společnosti i libovolným změnám výše základního kapitálu)

Princip zachování základního kapitálu

skutečná existence rovnosti mezi
majetkem společnosti a číselnou hodnotou základního kapitálu

Projevy zásady zachování a vázanosti základního kapitálu

povinnost vytvářet základní kapitál v minimálním zákonem stanoveném rozsahu - jen akciová společnost, § 246

povinnost splatit vklady (§ 17, § 23, speciální úpravy: § 148 a 150, § 253 a 344)

Povinnost ocenit nepeněžitý vklad znaleckým posudkem (§ 143, § 251)

zákaz vrácení vkladů (§ 16), prominutí povinnosti splatit vklad (§ 150, § 344)

zákaz vyplácení podílu na zisku, pokud by nebyly vytvořeny zdroje (§ 34, 40)

kogentně stanovené postupy pro zvyšování a snižování základního kapitálu

Základní kapitál a podíl na zisku

Zákaz výplaty, pokud by si společnost přivodila úpadek (§ 40 ZOK).

Speciální pravidlo - § 34 odst. 2

Částka k rozdělení nesmí v kapitálové společnosti nebo družstvu překročit součet výsledku hospodaření posledního skončeného účetního období, výsledku hospodaření minulých let a ostatních fondů, které může kapitálová společnost nebo družstvo použít podle svého uvážení, snížený o příděly do rezervních a jiných fondů v souladu se zákonem a společenskou smlouvou.

Rozhodnutí nejvyššího orgánu učiněné v rozporu s větou první nemá právní účinky. K rozdělení nelze použít fondy, jejichž vznik, změnu nebo zánik upravuje právní předpis nebo společenská smlouva způsobem, který jejich rozdělení nepřipouští. Např. § 316 a 317 ZOK: zvláštní rezervní fond, pokud akciová společnost vykáže v rozvaze v aktivech vlastní akcie.

Pravidlo § 40 odst. 1 ZOK

Kapitálová společnost nebo družstvo nesmí rozdělit zisk nebo jiné vlastní zdroje, pokud se ke dni skončení posledního účetního období vlastní kapitál ... sníží pod výši upsaného základního kapitálu zvýšeného o fondy, které nelze podle zákona nebo společenské smlouvy rozdělit.

Bilanční test pro rozdělování zisku - § 34 ZOK

Pasiva		
A II	Ostatní kapitálové fondy	80
A IV	Výsledek hospodaření minulých let	200
A V	Výsledek hospodaření běžného účetního období	- 150

Druhý bilanční test - § 40 odst. 1 ZOK

Řádek	Popis položky	Částka
A I	Základní kapitál	500
A II	Kapitálové fondy	170
A III	Fondy ze zisku (vytvořen přidělem z čistého zisku, stanovami neurčeno výhradní použití)	30
A IV	Výsledek hospodaření minulých let	100
A V	Výsledek hospodaření běžného účetního období	- 80

Druhý bilanční test - § 40 odst. 1 ZOK

Řádek	Popis položky	Částka
A	Vlastní kapitál	550
A I	Základní kapitál	500
A II	Kapitálové fondy	- 120
A III	Fondy ze zisku (sociální fond, který se zřizuje a používá podle kolektivní smlouvy)	20
A IV	Výsledek hospodaření minulých let	50
A V	Výsledek hospodaření běžného účetního období	100

Změny výše základního kapitálu

Východiska

Soubor pravidel, která závazně upravují postup, jehož cílem je změna údaje o výši základního kapitálu ve společenské smlouvě nebo stanovách. Jde současně o změnu v rozsahu vlastního zdroje financování společnosti, která má dopad na věřitele. Pro změnu proto neplatí běžné postupy, jimiž dochází ke změně společenské smlouvy nebo stanov.

Druhy postupu podle ekonomického významu změny

Zvýšení

Snížení

Efektivní

Rozšíření vlastních zdrojů financování, vyrovnání dluhů korporace

Zmenšení rozsahu vázaných zdrojů, uvolněné zdroje se vracejí společníkům

Nominální

Přesun mezi účetními položkami, rozšíření vázaných zdrojů

Přesuny uvnitř vlastního kapitálu, např. úhrada ztráty nebo přesun ze základního kapitálu do rezervního fondu (§ 544 ZOK)

Rozhodování o změně výše základního kapitálu

Rozhodovací orgán

sro

Výlučná působnost valné hromady (§ 190 ZOK)

as

Valná hromada: rozhodování o změně výše základního kapitálu
rozhodování o pověření představenstva (správní rady) ke zvýšení základního kapitálu (§ 421 ZOK)

Představenstvo (správní rada): rozhodování na základě pověření a za podmínek stanovených zákonem (§ 511 a n. ZOK)

Přijímání rozhodnutí

sro

Dvoutřetinová většina hlasů všech společníků, osvědčuje se veřejnou listinou (§ 171, 172 ZOK)

as

Alespoň dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů a dvoutřetinová většina hlasů přítomných akcionářů každého rozhodnutím dotčeného druhu akcií, osvědčení veřejnou listinou (§ 416, 417 ZOK)

Ochrana akcionářů při zvyšování základního kapitálu – přednostní právo na upsání nových akcií

Důvod ochrany

Zabránění poklesu celkového podílu akcionářů na řízení společnosti („naředění akcií)

Rozsah přednostního práva

Právo podílet se na celkové částce zvýšení v poměru jmenovité hodnoty jeho akcií k základnímu kapitálu, pokud má být emisní kurs akcií splácen v penězích. (§ 484 ZOK)

Informace pro společníky

Představenstvo nebo správní rada oznámí akcionářům způsobem stanoveným pro svolání valné hromady údaje o místě a lhůtě vykonání přednostního práva, počtu nových akcií, které lze upsat na jednu dosavadní, charakteristice nových akcií a rozhodném dni (§ 485 ZOK).

Omezení přednostního práva

Přednostní právo nelze omezit nebo vyloučit stanovami, ale o omezení nebo vyloučení může rozhodnout valná hromada, je-li to v důležitém zájmu společnosti. (§ 487 – 489 ZOK)

Ochrana věřitelů – snížení základního kapitálu

Podstata ochrany

Informace o rozhodnutí snížit základní kapitál a výzva k přihlášení pohledávek.

Postup představenstva (§ 518 ZOK)

- **oznámení rozhodnutí o snížení** základního kapitálu písemně těm známým věřitelům, jejichž pohledávky vznikly před účinností rozhodnutí valné hromady o snížení, spojeno s výzvou k přihlášení pohledávek - § 518 odst. 1
- zveřejnění usnesení** o snížení základního kapitálu dvakrát po sobě s odstupem 30 dní. Poprvé zveřejní představenstvo usnesení po zápisu usnesení do obchodního rejstříku, součástí zveřejnění je výzva k přihlášení pohledávek
- Věřitelé mohou do 90 dnů ode dne, kdy obdrželi oznámení, nebo od druhého zveřejnění informace o snížení požadovat, aby jejich dosud nesplatné pohledávky byly **splněny** nebo přiměřeně **zajištěny** nebo bylo dohodnuto **jiné řešení**.

Před splněním povinností vůči věřitelům nelze akcionářům poskytnout plnění z důvodu snížení základního kapitálu nebo prominout nesplacené části emisního kursu akcií. Snížení zapíše soud, jen pokud bylo prokázáno uspokojení nebo zajištění věřitelů (§ 467).

Výjimky z oceňování základního kapitálu znalcem při zvyšování základního kapitálu - § 468 n. ZOK

možnosti

1) Nepeněžitým vkladem je investiční cenný papír + rozhodnutí představenstva, potom se užije vážený průměr z cen, za které byly uskutečněny obchody s tímto cenným papírem na evropském regulovaném trhu v době 6 měsíců před vnesením vkladu

2) Nepeněžitým vkladem je jiný majetek + rozhodnutí představenstva, potom se použije reálná hodnota tohoto majetku určená obecně uznávaným nezávislým odborníkem za využití obecně uznávaných standardů a zásad oceňování ne déle než 6 měsíců před vnesením vkladu.

3) Jiný majetek, než 1) a 2) + rozhodnutí představenstva, potom se použije pro určení reálná cena vykázaná v účetní závěrce za předchozí účetní období před valnou hromadou rozhodující o tomto vkladu, pokud se o majetku účtuje v reálných hodnotách a pokud účetní závěrku ověří auditor bez výhrad.

Výhrada změny okolností

Při výjimečných okolnostech, kterými byla ovlivněna cena nepen. vkladu, nebo při nových okolnostech, které mohly významně změnit cenu nepeněžitého vkladu, společnost zajistí nové ocenění - § 470

Povinnost notifikace způsobu ocenění

§ 472, § 473

Finanční asistence

Charakteristika

Půjčka nebo úvěr investorovi poskytnutá z majetku společnosti za účelem nabytí podílu na společnosti nebo akcií společnosti nebo poskytnutí zajištění pro tyto účely - § 41 ZOK

Podmínky u sro (§ 200)

- Asistence poskytnuta za spravedlivých podmínek (obvyklých pro půjčky a úvěry)
- Písemná zpráva jednatele, v níž poskytnutí asistence věcně zdůvodní, zpráva se ukládá do sbírky listin

Podmínky u as (§ 311)

- Spravedlivé podmínky trhu (úročení, zajištění)
- Představenstvo prošetří finanční způsobilost investora
- Poskytnutí asistence předem schválí valná hromada na základě zprávy představenstva, souhlas alespoň 2/3 hlasů přítomných akcionářů
- Představenstvo vypracuje písemnou zprávu
- Poskytnutí asistence nezpůsobí snížení vlastního kapitálu pod upsaný základní kapitál
- Společnost vytvoří ve výši poskytnuté finanční asistence zvláštní rezervní fond

Evropská úprava

-Druhá směrnice 77/91/EHS: rigidní úprava, novelizace směrnic č. 92/101/EHS (nabývání akcií mateřské společnosti společnostmi dceřinou) a směrnicí č. 2006/68/ES (uvolnění regulace, pokud jde o znalecké posudky, nabývání vlastních akcií a finanční asistenci).
-Nové znění směrnice: 2012/30/EU – dnes rekodifikační směrnice 2017/1132

-Snahy zjednodušit úpravu již od 90. let minulého století (skupina SLIM), v roce 2001 skupina High Level Group of Company Law Experts (tzv. Winterova skupina) pověřena vytvořením koncepce celkové reformy komunitární úpravy obchodních společností. Závěr prací vyústil do Akčního plánu pro modernizaci práva společností a efektivnější řízení podniků v Evropské unii z 21. května 2003.

Principy směrnice úpravy:

- minimální základní kapitál 25 000 EUR
- upsaný základní kapitál může tvořit pouze majetek, který lze hospodářsky ocenit, zákaz plnění v pracích nebo poskytnutí služeb
- akcie nesmí být vydány za cenu nižší než je jejich nominální hodnota
- v okamžiku vzniku společnosti musí být splaceno minimálně 25% jejich nominální hodnoty, zbytek do pěti let
- k nepeněžitým vkladům musí být vypracována zpráva znalce
- akcionáři nemohou být osvobozeni od povinnosti splatit vklad
- pravidla pro rozdělování zisku zajišťující, že jsou vytvořeny dostatečné volné zdroje pro rozdělení
- zákaz upisovat vlastní akcie
- pravidla pro nabývání vlastních akcií
- finanční asistence přípustná, ale vázána na dodržení zabezpečovacích pravidel
- pravidla pro změny výše základního kapitálu

Kritika koncepce základního kapitálu

Studie z roku 2006:

1) Ovlivňuje nějak kapitálová struktura hodnotu obchodního závodu společnosti? Pokud by tomu tak nebylo, nemělo by význam zabývat se vztahem financování z vlastních a cizích zdrojů a upravovat právně základní kapitál.

2) Nakolik je významný vzájemný vztah mezi financováním z vlastních a cizích zdrojů pro finanční stabilitu závodu, existuje nějaký poměr těchto zdrojů, který by potencionálním investorům ulehčoval rozhodnutí, zda investovat?

3) Může být pro společnost výhodné podřídít se rigidním předpisům chránícím základní kapitál?

Na všechny otázky je kladná odpověď, přesto je ochranné působení základního kapitálu limitováno:

- vypovídací možností účetních výkazů, na něž jsou např. vázány podmínky pro rozdělování zisku,
- základní kapitál nevypovídá nic o tržní hodnotě akcií nebo podílů, nemá pro možné investory žádný informační význam, kromě toho si společníci mohou skrytě rozdělovat zisk jinými cestami,
- významným vnitřním zdrojem financování je vytvořený zisk – jeho použití je ekonomická otázka, právní regulace zde není efektivní,
- velikost základního kapitálu nic nevypovídá o struktuře majetku společnosti, neukazuje platební schopnost společnosti
- pro věřitele je mnohem důležitější informací aktuální tržní hodnota majetku společnosti.

Jiné koncepce

- **Koncepce adekvátní kapitalizace:** vychází z předpokladu, že odpovídající výše kapitálu nezbytného pro podnikání se liší podle oblasti investování, konkrétní hospodářské situace i zkušeností zakladatelů a neměla by být určována právní regulací. Sankce za neadekvátní vybavení společnosti kapitálem ?

- **Ochrana věřitelů při rozdělování zisku:** podíl na zisku nikoli jen z akumulovaného zisku, ale i ze zisku běžného účetního období, a to i v případě, že společnost má neuhrazené ztráty minulých let – umožňuje to získat nové investory tím, že budu i v obtížné situaci vyplácet dividendy. Nalezení přiměřeného řešení je věcí obratnosti managementu. Testem možnosti vyplatit dividendy je test solventnosti:

- testují likviditu (schopnost uhradit dluhy) i velikost majetku v porovnání s dluhy.

- **Ochrana věřitelů** má být zajišťována především **smluvními podmínkami**, zejména v úvěrových smlouvách. I klausule stanovující hranice závazků, které může společnost převzít, podmínky, za nichž může rozdělit zisk, principy pro vykazování hospodářských výsledků. Výhoda: přizpůsobení konkrétním situacím dlužníka.

Judikatura:

29 Cdo 3059/2011

Předkládá-li představenstvo akciové společnosti valné hromadě návrh na rozdělení zisku v souladu s § 192 odst. 1 obch. zák., je povinno jej odůvodnit. Vytvoří-li akciová společnost zisk, může valná hromada rozhodnout o tom, že zisk nebude rozdělen a bude (po povinném přidělu do rezervního fondu podle § 217 obch. zák. a případně dalších, v souladu se zákonem a stanovami vytvořených, fondů) ponechán společnosti a použit pro její podnikání, avšak pouze z důležitých důvodů a při respektování zákazu zneužití většiny hlasů (§ 56a odst. 1 obch. Zák.).

29 Cdo 2790/2012

Převod sporných nemovitostí, které byly v minulosti vloženy jakožto nepeněžitý vklad do společnosti (žalobkyně), nemá žádný vliv na výši základního kapitálu žalobkyně, a nakládání s nimi není omezeno zákonnou úpravou, jež svěřuje rozhodování o změnách výše základního kapitálu do působnosti valné hromady společnosti s ručením omezeným, resp. jejího jediného společníka [§ 125 odst. 1 písm. e), § 132 odst. 1 obch. zák.].

Závěr odvolacího soudu, podle kterého převodem sporných nemovitostí „došlo k faktickému snížení základního kapitálu“, a kupní smlouva je v rozporu se zákonnou úpravou změn výše základního kapitálu, je tudíž nesprávný.